

Prof.dr.sc. Marija Bušelić
Doc.dr.sc. Danijela Križman Pavlović

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za ekonomiju i turizam “Dr. Mijo Mirković”

***Quo vadis* poslovna etika
u hrvatskom gospodarstvu?**

Uvod

- **Cilj rada**
  - ustanoviti događa li se tranzicija poslovne etike u hrvatskom gospodarstvu
- **Polazne osnove**
  - usvajanje visokih etičkih standarda u poslovanju predstavlja izvor konkurentnosti na etički zahtjevnim tržištima
  - pozitivna veza između stupnja razvijenosti i stabilnosti društvenih institucija i razine etičnosti u nekom gospodarstvu
  - imperativ za postizanje veće konkurentnosti zemalja u tranziciji - ostvariti tranziciju poslovne etike od industrijske ka etici inovativnog društva

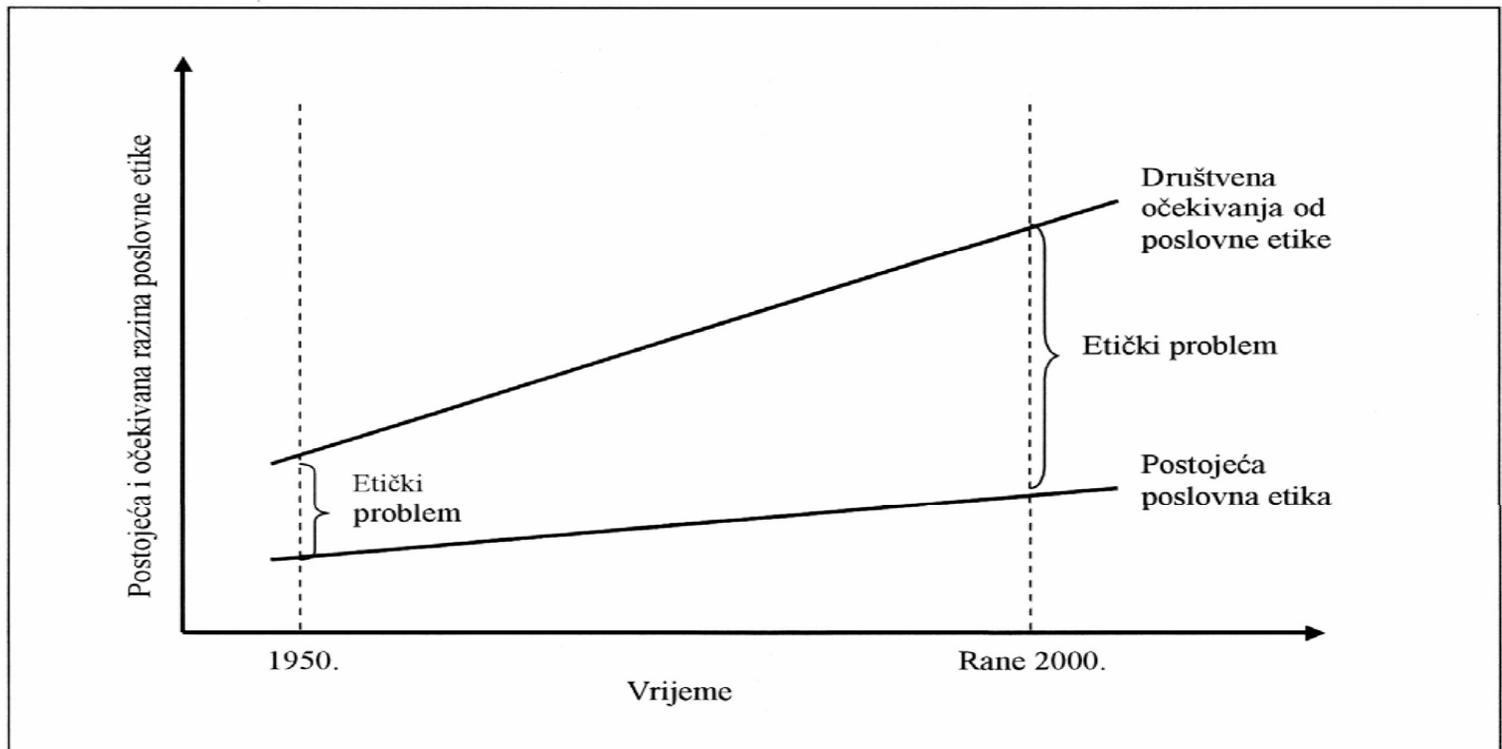
Poslovna etika – teorijske odrednice

- **Poslovna etika**
  - primjena etičkih principa u poslovnim odnosima i aktivnostima
- **Razine poslovne etike**
  - mikro razina – poslovna etika u određenom poduzeću
  - mezo razina – poslovna etika u određenoj djelatnosti
  - makro razina – poslovna etika unutar nac. gospodarstva
  - globalna razina – poslovna etika u globalnoj ekonomiji

Poslovna etika – teorijske odrednice

Vremenski prikaz razine etičkih problema u svjetskom gospodarstvu

Izvor: Carroll, A. B. i Buchholtz, A. K. (1999): Business & Society: Ethics and Stakeholder Management. United States: South-Western College Publishing. str. 99.

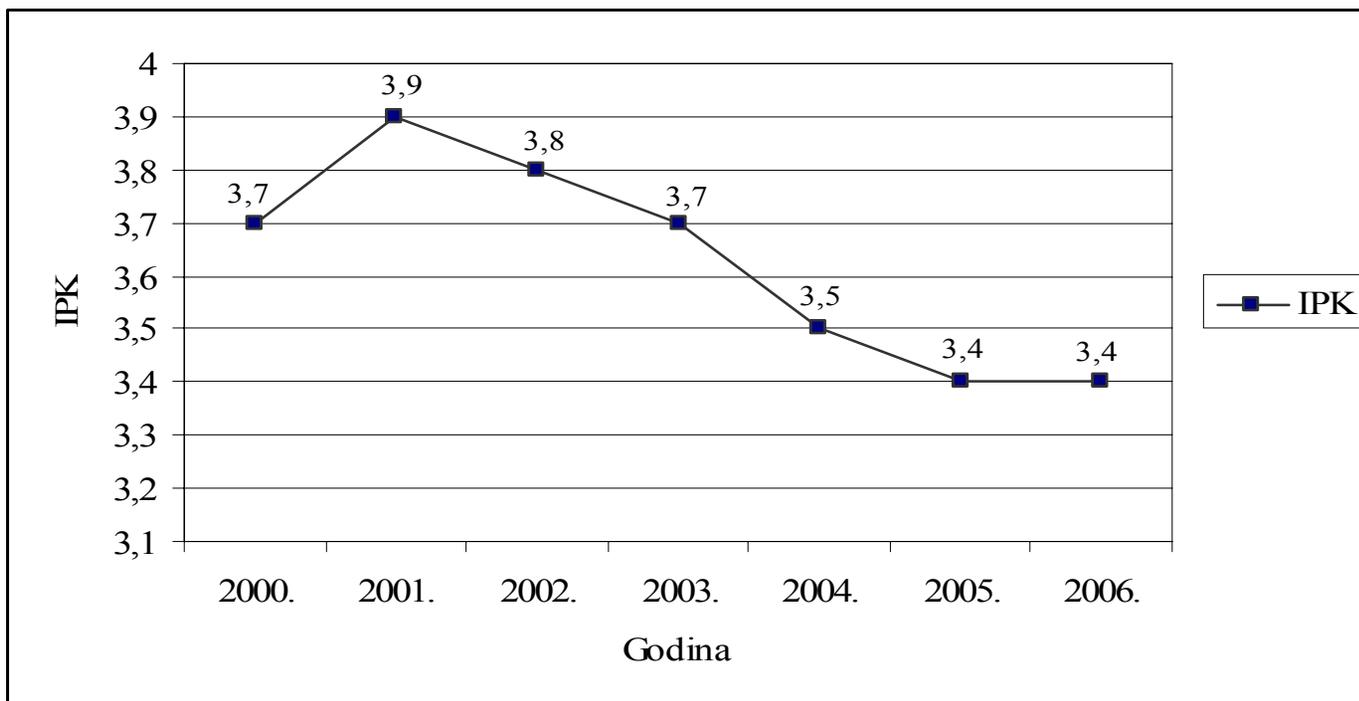
Poslovna etika – teorijske odrednice

- **Pridržavanje visokih etičkih standarda u poslovnom ponašanju pridonosi konkurentnosti**
  - na **makro** razini – pozitivna korelacija između etičkog ponašanja i gospodarskog razvoja nekog nacionalnog gospodarstva
  - na **mikro** razini
    - neoklasična ekonomska teorija
    - poduzeća čija se tržišna vrijednost najvećim dijelom temelji na vrijednosti nematerijalne imovine

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – makro razina

Indeks percepcije korupcije (IPK) u Hrvatskoj, 2000. -2006.

Izvor: Izrada autorica na temelju The Transparency International Global Corruption Barometer za godine 2000. -2006.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – makro razina

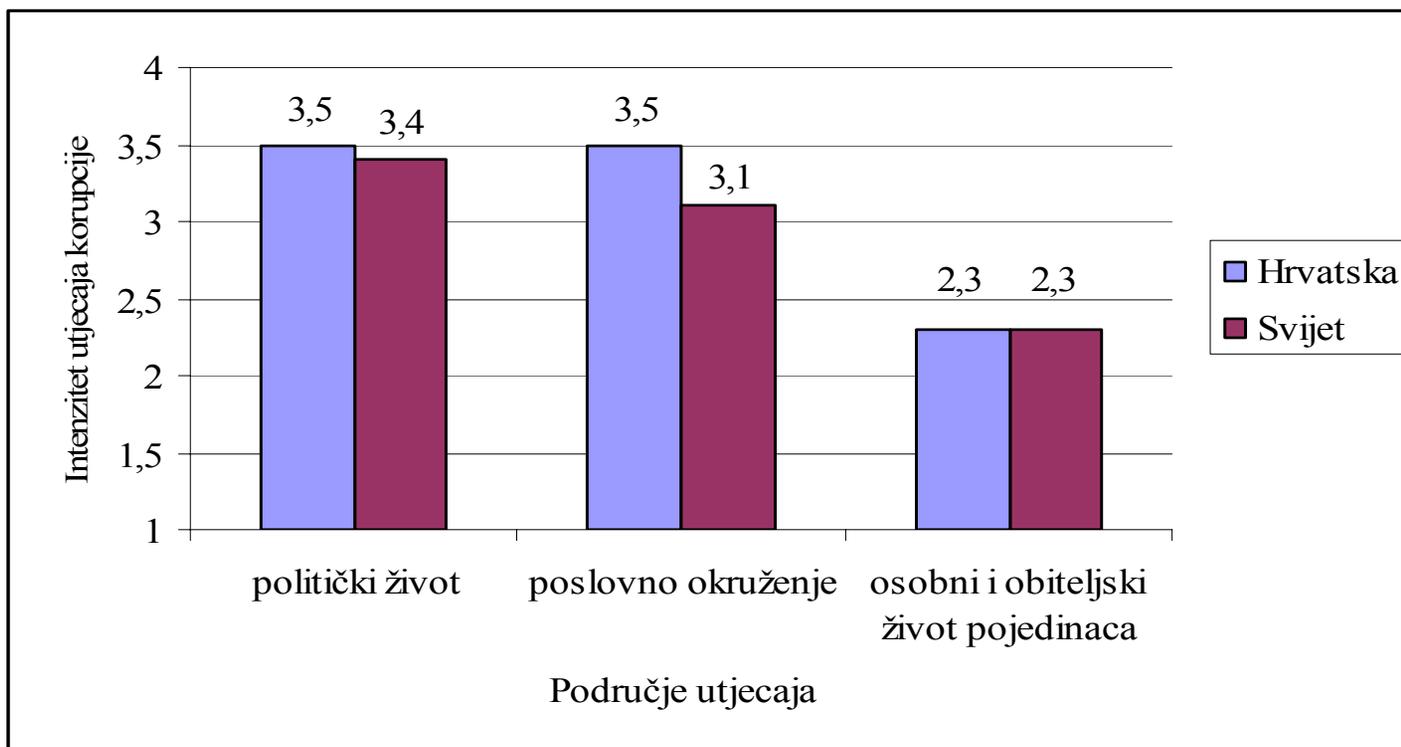
Zahvaćenost pojedinih zemalja podmićivanjem 2006. g.

Postotak ispitanika	Zemlja
više od 40%	Albanija, Kamerun, Gabon, Maroko
16 – 40%	Bolivija, Kongo, Češka, Dominikanska Republika, Grčka, Indonezija, Kenija, Meksiko, Moldavija, Nigerija, Paragvaj, Peru, Filipini, Rumunjska, Senegal, Ukrajina, Venecuela
6 – 15%	Argentina, Bugarska, Čile, Kolumbija, Hrvatska , Hong Kong, Indija, Kosovo, Luksemburg, Makedonija, Pakistan, Panama, Rusija, Srbija, Tajland
5% i manje	Austrija, Kanada, Danska, Fidži, Finska, Francuska, Njemačka, Island, Izrael, Japan, Malezija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Singapur, Južna Afrika, Sjeverna Koreja, Španjolska, Švedska, Švicarska, Tajvan, Turska, Ujedinjeno Kraljevstvo

Izvor: The Transparency International Global Corruption Barometer, 2006.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – makro razina

Utjecaj korupcije na politički život, poslovno okruženje i osobni i obiteljski život pojedinaca u Hrvatskoj i svijetu 2006. g.

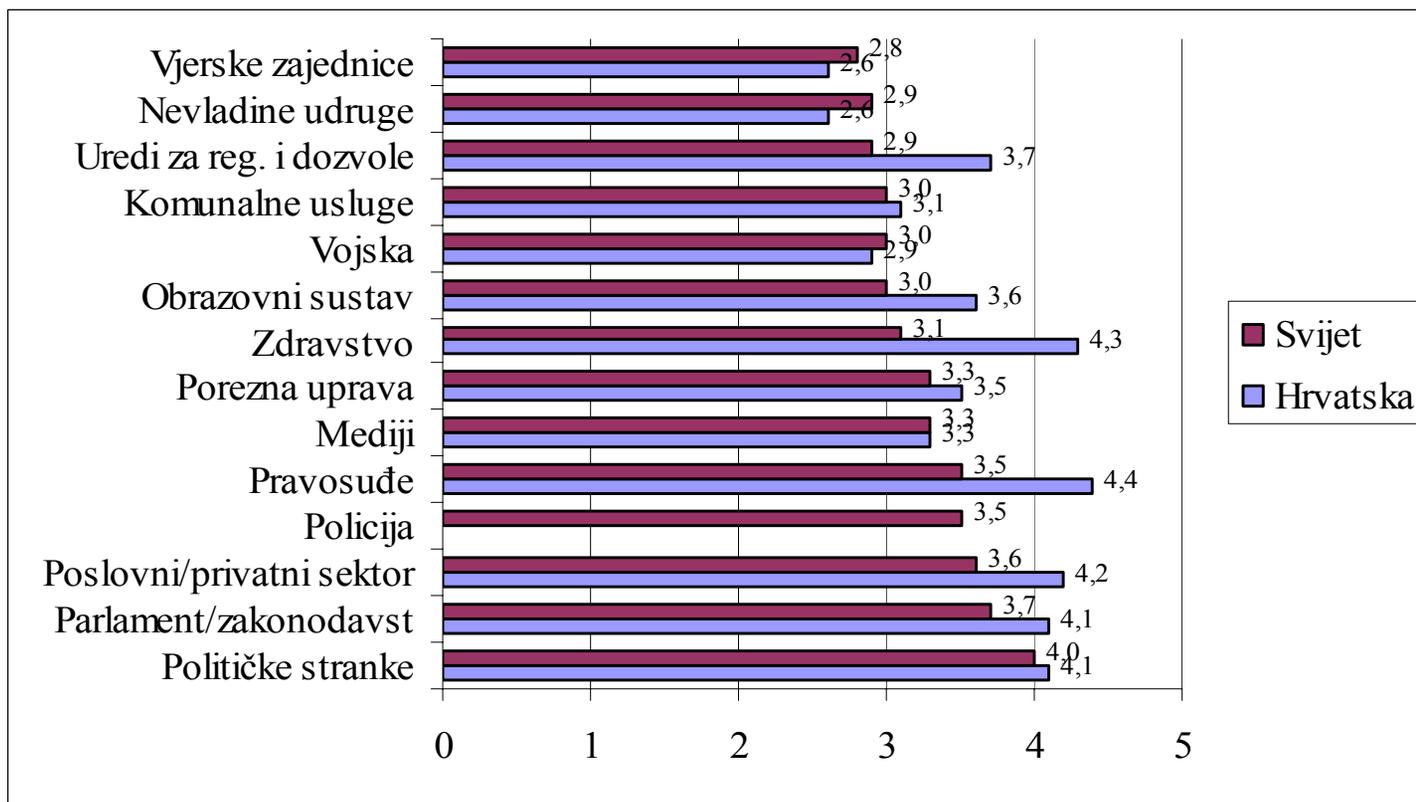

(1 = uopće ne utječe ... 4 = izrazito utječe)

Izvor: Izrada autorica na temelju The Transparency International Global Corruption Barometer, 2006.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – makro razina

Zahvaćenosti različitih sektora/institucija korupcijom u Hrvatskoj i svijetu 2006. g.

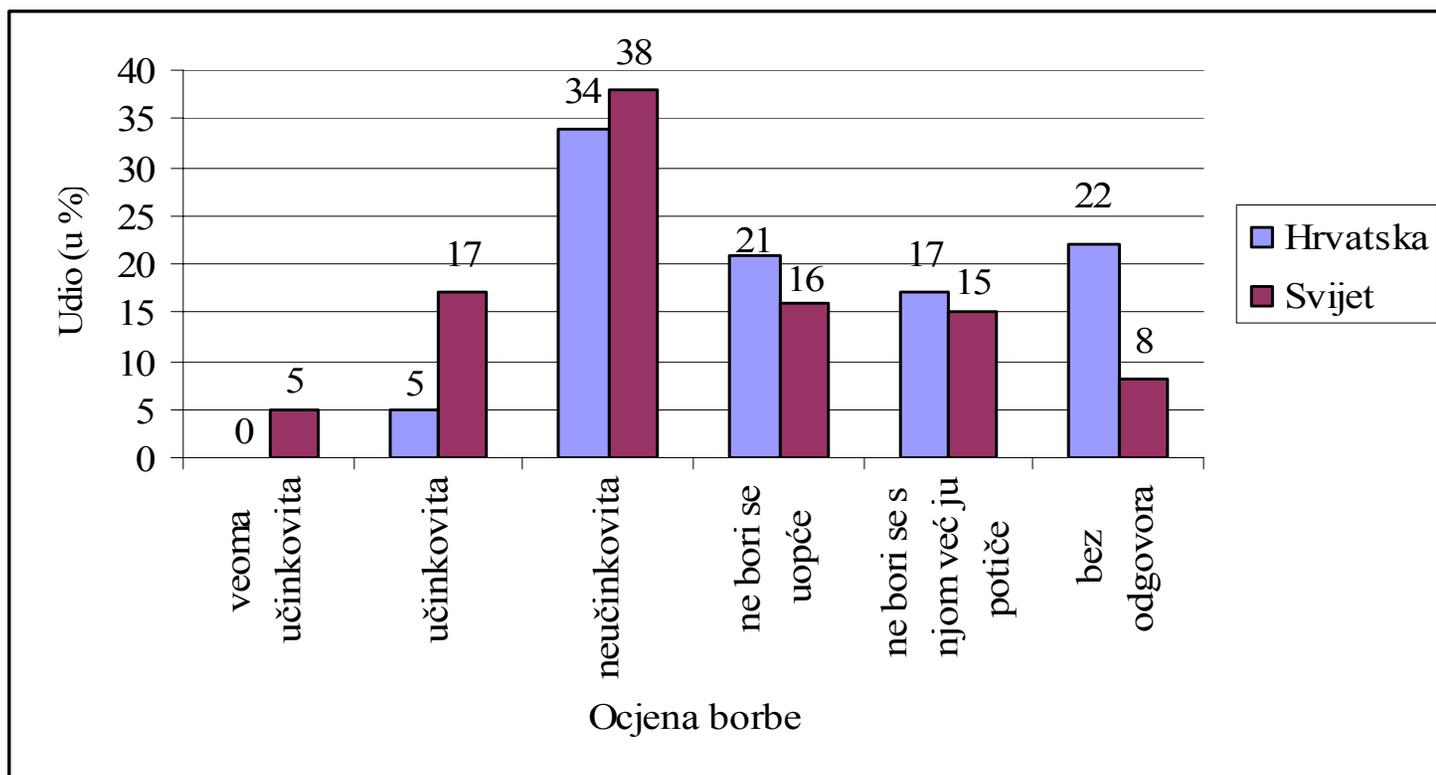

(1 = nema korupcije ... 5 = ekstremna korumpiranost)

Izvor: Izrada autorica na temelju The Transparency International Global Corruption Barometer, 2006.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – makro razina

Ocjena borbe državnih institucija s korupcijom u Hrvatskoj i svijetu 2006. g.

Izvor: Izrada autorica na temelju The Transparency International Global Corruption Barometer, 2006.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – mikro razina

○ Metodologija istraživanja

- **Cilj** - istražiti etičnost menadžera u hrvatskim poduzećima i ustanoviti je li došlo do tranzicije etike menadžera u odnosu na 2000. godinu
- **Metoda** – ispitivanje radnika pomoću anketnog upitnika
  - 1. dio: percepcija najzastupljenijih neetičkih aktivnosti menadžera između 12 ponuđenih neetičkih aktivnosti
  - 2. dio: stav o jačini neetičnosti svake od 12 navedenih aktivnosti menadžera (intenzitet: 1 = najneetičnije ... 3 = najmanje neetično)

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – mikro razina

○ Metodologija istraživanja

- **Uzorak** - 109 radnika zaposlena u poduzećima iz sljedeće tri djelatnosti: prerađivačka industrija; hoteli i restorani; prijevoz, skladištenje i veze
  - Poduzeća obuhvaćena uzorkom zapošljavala su ukupno 14.921 radnika
  - Razlog odabira poduzeća iz ovih djelatnosti - strateški značaj kojeg te djelatnosti imaju za razvitak hrvatskog gospodarstva
- **Vrijeme provedbe istraživanja** – kolovoz i rujan 2006. g.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – mikro razina

Najzastupljenije neetičke aktivnosti menadžera 2000. i 2006. godine u Republici Hrvatskoj

2000. g. ¹	2006. g. ²
<ul style="list-style-type: none"> ○ Davanje darova/usluga ○ Prikrivanje nečije pogreške ○ Primanje darova/usluga za poseban tretman	<ul style="list-style-type: none"> ○ Prebacivanje greške na drugoga ○ Prikrivanje nečije pogreške ○ Svojatanje zasluga za doprinos drugih

Izvor: Izrada autorica na temelju:

¹ Bušelić, M., Križman Pavlović, D. (2000): Poslovna etika u kontekstu strateškog razvoja poduzeća. Međunarodni znanstveni simpozij "Tržišna demokracija u Hrvatskoj – stanje i problemi". Varaždin. str. 227-233.

² Istraživanje autorica.

Poslovna etika u hrvatskom gospodarstvu – mikro razina

Najneetičnije aktivnosti menadžera 2000. i 2006. g. u Rep. Hrvatskoj

2000. g.	2006. g.
<ul style="list-style-type: none"> ○Prebacivanje greške na drugoga ○Falsificiranje poslovnih izvješća ○Svojatanje zasluga za doprinos drugih ○<i>Upotreba službi i usluga poduzeća za osobne svrhe</i> ○<i>Primanje provizije za sklopljeni posao</i> ○Otudživanje materijala i sredstava poduzeća ○Odavanje povjerljivih informacija	<ul style="list-style-type: none"> ○Prebacivanje greške na drugoga ○Falsificiranje poslovnih izvješća ○Svojatanje zasluga za doprinos drugih ○<i>Podizanje računa troškova iznad realne vrijednosti</i> ○Otudživanje materijala i sredstava poduzeća ○Odavanje povjerljivih informacija

Zaključna razmatranja

- Pokazatelji stanja etičnosti **na makro razini u Hrvatskoj** ukazuju sljedeće:
  - da je Hrvatska, s obzirom na veličinu i smjer kretanja Indeksa percepcije korupcije, zemlja sa niskom razinom etičnosti
  - da korupcija kao nemoralna aktivnost bitno utječe na poslovno okruženje u Hrvatskoj
  - da su intenzitet i način borbe državnih institucija protiv korupcije nezadovoljavajući

Zaključna razmatranja

- Rezultati istraživanja **menadžerske etike u Hrvatskoj** ukazuju na:
  - tranziciju najzastupljenijih neetičkih aktivnosti menadžera od onih materijalnog karaktera ka onima osobnog karaktera
  - gotovo nepromijenjen stav radnika o najneetičnijim radnjama menadžera u Hrvatskoj

Zaključna razmatranja

- Prijedlog aktivnosti koje će pridonijeti odgovornom i etički utemeljenom ponašanju poslovnih subjekata **na makro razini u Hrvatskoj**:
  - javni dijalog
  - promicanje etičnog ponašanja u gospodarstvu
  - poticanje gospodarstvenika na usvajanje i primjenu Kodeksa etike u poslovanju i Kodeksa pripadajuće djelatnosti (HGK)
  - kontrola primjene usvojenih etičkih kodeksa i izricanje stegovnih mjera (Sud časti, HGK) za povredu pravila morala u obavljanju gospodarske djelatnosti

Zaključna razmatranja

- Prijedlog etičkih institucija koje će pridonijeti minimiziranju neetičkih aktivnosti **na mikro razini u Hrvatskoj**:
  - učinkovita komunikacija
  - etičkih programi i savjetnici za etička pitanja
  - postavljanje realnih ciljeva
  - proces etičkog odlučivanja
  - kodeks ponašanja
  - discipliniranje kršitelja etičkih standarda
  - mehanizam "zviždanja" ili etičkih telefonskih linija
  - trening poslovne etike
  - etička revizija